

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

P 0 5 2 A 1 0 1 1 2

JESENSKI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 2

Pisanje besedila na književno temo

Sreda, 24. avgust 2005 / 60 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik. Izpitni poli so priloženi konceptni list in dva ocenjevalna obrazca.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro na označeno mesto zgoraj na tej strani, na ocenjevalna obrazca in na konceptni list.

V tej izpitni poli so trije odlomki z navodili za pisanje besedila na književno temo.

Napišite samo eno interpretacijo odlomka, vodeno ali samostojno.

Pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Naloge, pisane z navadnim svinčnikom, se točkujejo z nič (0) točkami. Pišite razločno. Če se zmotite, napačen zapis prečrtajte in napišite novega. Pisanje s samimi velikimi črkami (verzalkami) se točkjuje z nič (0) točkami.

Na konceptni list pišite samo načrt. Načrt se ne upošteva pri ocenjevanju.

V razpredelnici označite z **x**, katero vrsto interpretacije boste pisali.

Vodena interpretacija	Samostojna interpretacija
☐	☐

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 8 strani.

a) VODENA INTERPRETACIJA

MIŠKO KRANJEC, REŽONJA NA SVOJEM (odlomek)

Miško Kranjec: Režonja na svojem. Ljubljana: Klasje, 1995. 166–167.

REŽONJEV NE

K pustu sta se hotela Naci, ki se je že vrnil od vojakov, in Barica ženiti.

»Ne,« je dejal Režonja. »Zdaj se ne moreta, lani smo preveč izdali in še ničesar nisem prodal. Še zadolžil sem se. Zdaj ni mogoče. Jeseni, če bog da, se lahko ženita.«

Otrokoma pa to ni prav nič všeč. Barica se močno kuja.

»Kaj se boš kujala,« zareži naposled oče. »Če ne morem, ne morem. Še mar vama ni, kje bom jemal. To je. Samo ženili bi se! Pa se dajte, saj ne branim, ampak gostije vama ne morem služiti.«

»Čemu sva pa potlej delala pri hiši?« se opogumi Naci. »Kati, ki je doma, ste napravili gostijo, nama, ki greva, nočete.« Zdaj bi se Režonja skoraj razjezil, pa se le premaga. Nasmeh mu obkroži usta, a molči. Da bi vsaj malo razumeli vse njegovo početje. Pa ne bodo nikdar. Vse preveč jim je do zunanosti.

Zato se Barica ves mesec kuja. Vsa nesrečna je, ker se ji je fant poročil. Hodi okoli kakor senca in z nikomer ne govori.

»Ti si kriv temu,« mu očita žena.

»Tako?« se začudi Režonja. »Kako sem jaz kriv temu?«

»Dovolil bi ji, da bi se poročila.«

»Saj sem jima dovolil. Povedal sem jima, da jima gostije ne morem služiti, kakor bi se spodobilo in kakor bi ona rada. – Kaj vi veste, kaj so skrbi. Vi samo živite in nič ne mislite. Dobra pogača, to je najvišje, kar si želite. – Komaj sedem let imamo zemlje, da nam ni treba stradati, kakor smo nekdam, na svoji zemlji. Tako se vam zdi. Malo bi se spomnili na prejšnja leta.« Odhaja in jezno godrnja.

Ne, to se do zdaj ni zgodilo, da bi se Režonja kdaj tako razvnel, kakor se je zdaj na ženo. Saj je kričal in mahal z rokami. In niti malo ne pomisli, kako je to, če se dekletu poroči fant. Kaj on ve, kako težko je dobiti moža, dobrega moža in dobro mesto. On ve samo, kaj je denar, kaj je zemlja; o življenju pa nima pojma. In vendar so v življenju stvari vse drugačne, kakor pa si on predstavlja. Letos bi Barica dobila dobro mesto, zdaj bo pa treba spet čakati, da se kje kaj najde. Bogate dote ji ne more dati, da bi se fantje topli zanjo. To je: on ne premisli ničesar.

Do drugega leta pa si je Barica premislila: k nunam hoče.

»Tako?« reče Režonja in preišlja. »K nunam hoče?«

»Ko pa nisi hotel, da bi se lani poročila.« Režonja molči in misli. Naposled pa le iztisne iz sebe:

»Zastran mene lahko greste vsi k nunam in k patrom ali kamorkoli. To ni moja stvar.«

NAVODILA

- Besedilo umestite v književno obdobje ali v književno smer in povzemite odlomek.
- Razložite Režonjev odziv na odločitev otrok: Zakaj nasprotuje njuni poroki? S čim utemeljuje svoje nasprotovanje? Kako sprejme hčerino odločitev, da bo postala nuna? V svoji razlagi uporabite poved iz odlomka, v kateri se kaže njegova brezbržnost do družinskega problema.
- Povzemite ugotovitve o Režonji in izrazite svoje mnenje o njegovem odnosu do družine. Ob primeru iz življenja presodite, kakšna je danes vloga staršev pri poroki njihovih otrok.
- Svoje besedilo ustrezno členite, pri pisanju upoštevajte pravopisna in slovnična pravila ter slogovno ustreznost.

b) SAMOSTOJNA INTERPRETACIJA PRVEGA ALI DRUGEGA ODLOMKA

1. PREŽIHOV VORANC: BOJ NA POŽIRALNIKU (odlomek)

Prežihov Voranc: Boj na požiralniku. Ljubljana: Klasje, 1995. 60–61.

Komaj so se mladi Dihurji dobro znebili pleníc, so se že razpršili po svetu po raznih pastirskih službah. Po navadi so Dihurji napredovali do volarjev, Dihurke pa do kravaric, le redkokdaj se je pripetilo, da se je kak Dihur priženil na kako bajto ali Dihurka omožila na grunt. Vedelo se je le to, da so Dihurji v daljni žlahti z bogatim kmetom Košuto onstran gore, kjer je nekdaj gospodinjala Dihurjeva strina. Vendar se Košute niso brigali za to sorodstvo, narobe, celo sramovali so se ga. Dva Dihurja sta ostala pri rudarjih v Mežici. Nikoli nista prihajala domov, pri bajti pa je nastala legenda o njunem čarobnem, gosposkem življenju.

Ko je imel sedanji Dihur deset let, ga je mati odvedla h kmetu Osojniku pod goro za pastirja. Vso pot mu je slikala izobilje, ki ga tam čaka, potice in pogače, da Dihurček pri slovesu niti solze ni potočil. Toda tam ga je čakalo trdo življenje. Sit je sicer bil, toda napori službe so presegali njegove moči. Čez dan je pasel petnajst glav govedi, zvečer po večerji in skoraj do polnoči pa vole, ki so čez dan delali pri ozimini in po deteljščih. Zjutraj ob treh pa ga je veliki hlapec Matija že budil k mlačvi.

Pogosto je pastirček zaspal na kupu slame. Tedaj ga je Matija budil s cepcem:

»Ali boš zastonj žrl kruh, ti dihur dihurski!«

Nato pa zlobno natolceval:

»Pazite na jajca, Dihur je pri hiši!«

Rada ge je imela edino dekla Mica, to pa menda zato, ker sta z materjo včasih skupaj služili.

Dihur dihurski! Nihče drug mu ni privoščil lepe besede.

Pastirček je požiral solze in tešil zakrknjeno jezo na paši; ko je bil sam z živino, se je privijal k bavhom in jirsom, se grel ob njihovih toplih telesih ali pa se zatopil v otožne jesenske barve lesov in polj. Včasih pa je pozabil na neprijetne misli, spreletela ga je pastirska prešernost, da je zavriskal čez globel do sosednjih bregov, kjer so pasli drugi pastirji. Zavriskal je dvakrat, trikrat, ko pa je zaželeni odziv izostal, je malodušno umolknil in se skril za grmovje, da bi ga pastirji, ki so ga prezirali, ne opazili.

strina – nar. teta

mlačev – spravlanje zrnja iz klasja s cepcem ali z mlatilnico

cepec – preprosto orodje za ročno mlačev

bavh – nar. belkast vol

jirs, irs – nar. rdečkasto rjav vol

NAVODILA

Besedilo umestite v književno obdobje ali v književno smer in **povzemite odlomek**. **Izberite problem** oziroma prvino odlomka in ga/jo **razložite**. **Razlago utemeljite** s primerom iz odlomka. **Povzemite ugotovitve** in **napišite svoje mnenje** o problemu oziroma prvini v odlomku ter na splošno. **Mnenje utemeljite** s primerom iz lastnih ali tujih izkušenj ali iz kakega drugega književnega besedila. Svoje besedilo ustrezno členite, pri pisanju upoštevajte pravopisna in slovnična pravila ter slogovno ustreznost. Interpretacijo lahko tudi izvirno naslovite.

2. PREŽIHOV VORANC: SAMORASTNIKI (odlomek)

Prežihov Voranc: Samorastniki. Ljubljana: Klasje, 1995. 98–99.

S sedemnajstimi leti je postala Meta najlepši deklíč v celi fari in gotovo tudi v celi Podjuni. Bila je srednje velike postave, belega obraza, plavih oči in temnih, ko konoplja dolgih las; njena koža je bila žametna, njena postava kot tisa na Obirju. Njena botra, karniška gospodinja, je hitro spoznala, v kaki nevarnosti je mlada iberžnica Meta. Zato jo je navajala k samozatajevanju in pokori, da je morala moliti več rožnih vencev kakor pa ostala družina.

Meta še ni dobro prestopila sedemnajstega leta, ko je že postala široka z Ožbejem.

Pri hiši je bilo, kakor bi udarila strela. To je bil nezaslišán dogodek in dva dni ni jed nikomur dišala. Nad hišo je legla strašna mora:

»Sramota za Karnice ...«

Najprej je Karničnik položil Ožbeja na kolena in ga pretepel kot petletnega otroka. Na Meto ni nihče položil prsta. Toda brž ko se je zvedelo o nesreči, ni smela več sedeti pri mizi. Zaprli so jo v posebno kamro, kjer je vsa odrta čakala na sodbo.

Drugi dan so zagnali po staro Hudabivnico, ki je kot vdova zastopala tudi očeta. Ko je kakor zbegana zver pridirjala na Karnice, je že na dvorišču na glas zavekala:

»Meta, Meta, kaj si storila? ...«

Njen jok je predrl do Metine kamrice. Vendar ni mogla materi odgovoriti, ker so njen jok zadušili onemogli krčji njenih izjokanih prsi. Toda gorje ti, ubogo dekle belanskih globač.

»Poglejte, Hudabivka, kakšno sramoto ste nam rodili? ...«

Obraz nesrečne matere je bil bolj prestrašen kot nejevoljen nad tem, kar se je zgodilo. Kako tudi ne? Doma je imela še troje mlajših otrok, dvoje, četudi mlajših od Mete, pa je služilo za pastirja pod Olševo.

tisa – iglasto drevo ali grm z rdeče rjavim lubjem
iberžnica – nar. dekla, ki nima določenega področja dela

NAVODILA

Besedilo umestite v književno obdobje ali v književno smer in **povzemite odlomek**. **Izberite problem** oziroma prvino odlomka in ga/jo **razložite**. **Razlago utemeljite** s primerom iz odlomka. **Povzemite ugotovitve** in **napišite svoje mnenje** o problemu oziroma prvini v odlomku ter na splošno. **Mnenje utemeljite** s primerom iz lastnih ali tujih izkušenj ali iz kakega drugega književnega besedila. Svoje besedilo ustrezno členite, pri pisanju upoštevajte pravopisna in slovnična pravila ter slogovno ustreznost. Interpretacijo lahko tudi izvirno naslovite.

